

BESLUT

2020-03-02

Dnr: 19/03082

SAKEN

Uppdrag granskning: Blåsningen i Östersund, SVT1, 2019-03-20, program om en fotbollsklubb; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet eller saklighet.

PROGRAMMET

I programmet granskades en fotbollsklubb och dess ordförande. Granskningen fokuserade på hur klubben tagit sig upp i fotbollsserierna och slutligen fått elitlicens. Programmet inleddes bland annat med att följande sades.

(Speaker) – [Klubben] är fotbollslaget som förfört hela Jämtland. Men vad händer om sagan visar sig för bra för att vara sann? (Reporter lokaltidning) – Och det har ju funnits så mycket prat om hur har de fått pengar egentligen, vart har de kommit ifrån? [...] Men det pratet slutade ju när framgångarna började. (Programledare) – Från ingenstans seglade den lilla klubben [namn] in i fotbollens finrum [...]. Att säga att historien om [klubb] är en saga är ingen överdrift, men bakom kulisserna i det jämtländska samhället pågick samtidigt hemliga affärer som nu kan sätta klubbens framtid på spel och lämna skattebetalare och kommunala hyresgäster en nota på närmare 200 miljoner kronor.

En reporter sa att kommungranskarna ända sedan de startade fått in tips om olika saker att granska i kommunen. Den aktuella fotbollsklubben presenterades som ortens stolthet och reportern sa att många av de tips som kommit in kretsat kring klubbens ordförande. Ett montage med olika sekvenser från fotbollsmatcher och olika presskonferenser visades sedan. Bland annat visades en sekvens där det sades att ordföranden åtalades för grov ekonomisk brottslighet. Sedan berättade speakern om de sakförhållanden som låg bakom åtalet. Bland annat sades att klubbens ordförande tillsammans med några andra personer använt en markaffär för att slussa in pengar till klubben. Speakern frågade sig om klubbens framgångar kunde ha möjliggjorts genom ekonomisk dopning.

Speakern sa att klubbens förutsättningar för att tävla på elitnivå inte var de bästa när ordföranden tog över år 2010. Han sa även att klubben trots det hade siktet inställt på Allsvenskan och Europa samt att klubben år 2015 tog klubben steget upp i Allsvenskan och spelade i kvalet till Europa League två år senare.

Sedan följde en fördjupad diskussion avseende de omständigheter som låg bakom den omtalade markaffären och som ledde fram till åtalet mot ordföranden. Bland annat sades att klubbens framgångssaga kunde ha varit slut innan den ens började om information om markaffären kommit ut när den pågick. Speakern sa även att klubben haft skakig ekonomi men att avancemanget till Europa League innebar många miljoner till klubben.

Speakern sa att det framgick av protokoll från förhör som polisen haft med ordföranden att han erkände att han begått grovt bedrägeri för att få medel till klubben men att han sedan tog tillbaka erkännandet och förnekade brott. Speakern sa även att markaffären räddat klubben. Den tillförordnade vd:n för ett kommunalägt bostadsbolag där ordföranden, innan han åtalades, hade varit vd sa sedan följande.

2013, 2014 så stod ju licensen på spel därför att man hade dålig ekonomi. Och där, dom, då hade dom där pengarna väldigt stor betydelse för att rädda ekonomin och få en ny elitlicens.

Sedan sa speakern att klubben fick sitt riktiga genombrott år 2015 men att det ekonomiska läget då var akut och att klubbens samtliga skulder behövde vara reglerade den 31 augusti för att den inte skulle mista sin plats i Allsvenskan. Speakern sa sedan att det löste sig för klubben med hjälp av ordförandens upplägg. Sedan sa speakern följande.

Med hjälp av pengarna lyckas klubben få elitlicens och spel i Allsvenskan blir möjligt. Men det är inte första gången som klubben får elitlicens på tveksamma grunder. Och det är nu den här byggnaden kommer in i berättelsen [...] Restaurang Hörnsparcken. [...] Restaurangen skänks till [klubben] i ett avgörande skede av [namn bolag] där [ordföranden] är vd. Det sker 2012 när laget går upp i Superettan och behöver ha ordning på ekonomin för att få en elitlicens. [Klubbens ledning] uppgav då att den var värd 1,1 miljoner.

En reporter från en lokaltidning sa att klubben år 2013 hade ordentligt strul med ekonomin och speakern sa följande.

I årsredovisningen läser vi att [klubben] sedan säljer den, för tre gånger så mycket, 3,2 miljoner kronor. Enligt revisorn är försäljningen avgörande för klubbens framtida ekonomi. I bokslutet hamnar det egna kapitalet i klubben, tack vare restaurangen, på plus, vilket är ett krav för att få elitlicens. Men det är något konstigt med den här försäljningen. För trots att restaurangen ska vara såld, står den kvar som om inget hänt, och bokförs varje år som en tillgång för klubben på runt 3 miljoner kronor. När vi frågar [klubben] om hur det hänger ihop svarar de att restaurangen aldrig har sålts, trots att de själva i sin årsredovisning skriver att den har det. När vi frågar [klubben] om värdet, hävdar de att den då värderades till 3,1 miljoner. Trots att de själva i det hemliga avtalet med [bolaget] vid samma tid uppgav att den var värd 1,1 miljoner.

Skillnaden på 2 miljoner är avgörande för att ge [klubben] plussiffror och därmed elitlicens.

Sedan visades sekvenser från klubbens årsstämma där en reporter försökte få prata med den dåvarande nya ordföranden i klubben. Ordföranden sa att han inte hade tid att svara på frågor.

Speakern sa sedan att det kommunala bostadsbolaget som ordföranden varit vd för visade minus 200 miljoner i sitt bokslut för år 2018 och att en stor del av detta var kopplat till markaffären. Speakern sa även bland annat följande.

[Klubben] tillbakavisar uppgifter om ekonomisk dopning och hävdar att klubbens ekonomi i huvudsak balanserats med spelarförsäljningar och investeringar av [ordföranden].

Speakern sa sedan bland annat att ordförandens advokat avrått honom från att medverka i programmet. I slutet av programmet visades en text där det bland annat stod att klubben höll fast vid värderingen av restaurangen till 3,1 miljoner kronor och att påståendet om ekonomisk dopning tillbakavisades.

Programmet avslutades med att programledaren intervjuade ordföranden för Svenska fotbollförbundets (SvFF) elitlicensnämnd. Programledaren frågade bland annat vad konsekvenserna för klubbens elitlicens skulle vara om det visade sig att de fått den genom ekonomisk dopning. Ordföranden för nämnden svarade bland annat att licensen som redan var utfärdad inte skulle rivas upp men att det kunde påverka klubben i framtiden.

ANMÄLAN

Den aktuella fotbollsklubben har anmält programmet och anser sammanfattningsvis att Sveriges Television AB (SVT) medvetet försökt skada klubben genom att föra fram felaktiga uppgifter och vinkla programmet. Klubben anför vidare att SVT och *Uppdrag granskning* (UG) medvetet har valt att inte ta med de svar som klubben gett på deras frågor. Endast de delar som passade in i SVT:s vinkling av programmet kom med.

Klubben anför i övrigt i huvudsak följande.

Värderingen av restaurangen

I programmet sades det att restaurangen värderats till 3,1 miljoner, ett värde den har oavsett om den sålts eller inte. En värdering handlar om flera olika saker, bland annat läget, omsättning och byggnadens skick. Värderingen på 1,1 miljoner kronor handlade bara om själva byggnaden. Klubben har förklarat för UG att värderingen av restaurangen var beräknad utifrån omsättning och lokalen.

Elitlicenser och krav på eget kapital

Enligt programmet skulle klubbens elitlicens år 2013 ha varit hotad. SVT har fått uppgifter från SvFF där förbundet tydligt talat om för dem att det inte fanns något hot mot elitlicensen. För att SVT:s vinkling skulle hålla, trots att det fanns bevis som talade för annat, kom inte dessa uppgifter med i programmet.

Vad gäller elitlicensen för år 2014 var den inte baserad enbart på ett positivt kapital vid årsskiftet 2013/2014. Elitlicensen är baserad på en mängd olika parametrar. Om det inte skulle finnas ett positivt kapital vid årsskiftet eller om det skulle finnas andra anmärkningar så görs en handlingsplan. Detta redogjordes det inte för i programmet trots att klubben och förbundet har upplyst UG om detta.

I programmet sades det felaktigt att det inte var första gången klubben fick elitlicens på tveksamma grunder. Klubben behövde inte, och hade inte heller, ansökt om elitlicens tidigare.

Övrigt

UG stormade in på ett föreningsmöte som klubben höll för sina medlemmar. Trots tillsägelser om att de inte fick vara i lokalen utan måste vänta utomhus gick de in och filmade.

Klubben har i sin anmälan skrivit att de anmäler hela serien inklusive extra avsnitt. Programserien sändes i SVT Play och det program som sändes den 20 mars 2019 i SVT1 var ett sammandrag av programserien. Granskningsnämnden har granskat det program som sändes i SVT1 den 20 mars 2019.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att programmet stämmer överens med kraven på opartiskhet och saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

Värdering av restaurangen

För att bevilja elitlicens och låta klubbarna delta med lag i serier i högre divisioner kräver SvFF en god ekonomi och en godkänd tävlingsanläggning. Enligt förbundets stadgar måste klubbarna uppfylla följande ekonomiska krav.

I korthet innebär ekonomikriterierna följande: Förening får inte ha negativt eget kapital i årsredovisningen per den 31 december. Vid negativt eget kapital måste föreningen senast den 31 mars nästföljande år till Licensnämnden ge in en handlingsplan som beskriver hur föreningen under innevarande kalenderår avser att eliminera det negativa egna kapitalet.

I klubbens årsredovisning för år 2012 skrev revisorn följande.

Restaurangbyggnaden har i föreningens bokföring åsatts ett marknadsvärde på 3,1 Mkr. Som framgår av förvaltningsberättelsen har byggnaden efter räkenskapsårets utgång avyttrats för 3,2 Mkr. Försäljningen av byggnaden är av avgörande betydelse för såväl föreningens likviditetsbehov under 2013 som för storleken på redovisat eget kapital.

Någon försäljning skedde dock aldrig. Men tack vare restaurangen hamnade det egna kapitalet på plus. I årsredovisningen för år 2012 går det att läsa att det egna kapitalet tack vare restaurangen hamnade på plus 1 538 122 kronor. Vid årets början var det egna kapitalet endast 330 307 kronor och föregående årsresultat var minus 1 892 185 kronor. Restaurangen gav sålunda ett kapital på plus 1 538 122 kronor vid årets slut.

I programmet framgick att byggnaden, som enligt ett tidigare hemligt sponsoravtal mellan bolaget och klubben värderats till 1,1 miljoner, fick ett betydligt högre värde i årsredovisningen för år 2012, trots att restaurangen i det läget inte var i bruk.

SVT motsäger inte det som anmälaren hävdar, att en värdering måste beräknas utifrån omsättningen, men vid den tidpunkt när byggnaden skänktes till klubben i september år 2012 fanns där ingen verksamhet, och följaktligen ingen omsättning kopplad till byggnaden. Det var i själva verket först i april år 2013 som klubben ansökte om ett tidsbegränsat bygglov för restaurangen vid fotbollsarenan. Sommaren år 2013 var den första gången som restaurangen var i bruk sedan byggnaden tagits över. Först då fick den en omsättning i klubbens ägo.

Anledningen till att den värdering som klubben skickade till redaktionen den 15 mars 2019 inte redovisades i programmet var att redaktionen bedömde den som missvisande och därmed inte relevant i sammanhanget. Skälen till detta var flera. Bland annat var värderingen inte beställd av klubben utan av ett företag som ägdes av bolaget.

Byggnaden användes nämligen av bolaget under Storsjöyrans år 2012, dels som en visningslokal och dels som tillfällig filial till en restaurang som drevs av ordförandens bror. Det var också under Storsjöyrans som mäklaren besökte restaurangen, när den var i full drift, för att upprätta ett enklare värdeutlåtande. Den omsättning och den verksamhet som avspeglas i värderingen har alltså ingenting med värdet på byggnaden att göra när den väl hamnade i klubbens ägo i september samma år.

Byggnaden stod vid värderingstillfället på en annan plats och hade ett annat innehåll än vad den senare kom att få i klubbens regi. I värderingen står det bland annat att läsa att byggnaden innefattar ”en drömveranda, en båthusdel, och en 33 meter försänkt angöringsbrygga”. Att som klubben gjorde, hävda att restaurangen på basis av denna värdering hade ett värde på 3,1 miljoner blev

därför enligt redaktionen missvisande.

Redaktionen noterade också att värderingens giltighet torde kunna ifrågasättas enbart av det faktum att den saknar underskrift.

Huvudpoängen i programmet var inte heller exakt vad restaurangbyggnaden värderats till, utan programmet pekade på det faktum att den plötsligt skänktes till klubben under ett kritiskt skede, när klubben behöver uppvisa ett positivt eget kapital. Försäljningen är det som enligt revisorn legitimerar värdet på restaurangen. Då någon försäljning aldrig skedde kan värdet på byggnaden med fog ifrågasättas.

Elitlicenser och krav på eget kapital

Redaktionen har fortlöpande haft kontakt med SvFF sedan december år 2018. Den 9 januari 2019 skrev en ekonomichef på fotbollförbundet följande i mejl till redaktionen.

Första året man spelar i Superettan, från att blivit uppflyttad från division 1, spelar man utan elitlicens. En klubb som år 2019 spelar första året i Superettan (och blivit uppflyttad dit) lämnar in årsredovisning för 2018 som bl.a. är grund för elitlicensprövningen inför 2020.

Med andra ord hade klubbens årsredovisning för år 2012, där restaurangen hjälpte klubben att visa upp ett positivt eget kapital, betydelse för att klubben skulle få sin elitlicens år 2014 och få spela i Superettan. Vidare kan det konstateras att restaurangen fortsatt hade betydelse för det egna kapitalet även i årsredovisningen år 2013, som låg till grund för elitlicensen år 2015, vilket var det första året klubben spelade i Allsvenskan. I denna årsredovisning hamnade kapitalet på plus 985 152 kronor. Utan restaurangens tillskott på 3,1 miljoner kronor hade kapitalet även detta år hamnat på minus. Således var restaurangen en förutsättning för spel även i Allsvenskan.

Kravet från SvFF att en klubb ska ha ett positivt eget kapital för att beviljas elitlicens är tydligt. I korthet innebär ekonomikriterierna följande.

Föreningen får inte ha negativt eget kapital i årsredovisningen per den 31 december. Vid negativt eget kapital måste föreningen senast den 31 mars nästföljande år till Licensnämnden ge in en handlingsplan som beskriver hur föreningen under innevarande kalenderår avser att eliminera det negativa egna kapitalet.

Av programmet framgick att restaurangen gav klubben positivt eget kapital, vilket alltså är en förutsättning för att få elitlicens. Det faktum att fotbollsklubbar vid negativt eget kapital ges möjligheten att lämna in en handlingsplan är irrelevant i sammanhanget eftersom klubben, tack vare restaurangen, redan uppfyllde kriterierna och alltså inte behövde lämna in någon handlingsplan.

Programmet har aldrig hävdat att klubbens elitlicens för år 2013 skulle vara

hotad av den enkla anledningen att klubben inte behövde ha någon elitlicens det året eftersom det var första året klubben spelade i Superettan. För att kunna fortsätta på denna nivå krävs det dock en ekonomi i balans. Och då tittar SvFF, som framgår av ekonomichefens mejl, på årsredovisningarna bakåt i tiden. Det är därför det är relevant att anse att åren 2012 och 2013 var nyckelår för klubben.

Bemötande

Beklagligtvis ville ingen representant för klubben låta sig intervjuas i programmet. Däremot redovisades vid ett flertal tillfällen klubbens hållning i fråga om såväl restaurangens värde som klubbens ekonomi. I övrigt har redaktionen fortlöpande under arbetet med programserien upprepade gånger sökt klubben för att få svar på sina frågor. Teamet har ställt följdfrågor och bett klubben återkomma i de fall där det har funnits tveksamheter. Redaktionen bedömning är att de relevanta svaren har redovisats i programmet.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag, antingen genom att den kritiserade själv medverkar eller genom att en kommentar från honom eller henne redovisas.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

TIDIGARE PRÖVNING

Det aktuella programmet har tidigare anmälts av tre privatpersoner. Programmet friades av granskningsnämndens ordförande (beslut 19/00951). Anmälarna ansåg bland annat att programmet hade ett bristande faktaunderlag och innehöll missvisande uppgifter om den aktuella fotbollsklubben samt att det var kränkande för ett antal olika personer och grupper. Anmälarna ansåg även att programmet drev tesen att klubben aldrig skulle ha nått sina framgångar om de inte myglat med värdet på en restaurangbarack samt att programmet strävade efter att klubben skulle förlora sin licens att spela i Allsvenskan.

Nämnden granskade i det tidigare ärendet programmet mot bakgrund av de

synpunkter som då framfördes av anmälarna och konstaterade att anmälarna inte preciserat vad som enligt dem utgjorde faktafel. Nämnden kunde inte mot bakgrund av anmälningarna finna att programmet stred mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Samma program har nu anmälts av den aktuella fotbollsklubben. Nämndens prövning i detta ärende avser de invändningar som nu gjorts i klubbens anmälan.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Den aktuella klubben riktar huvudsakligen kritik mot SVT:s värdering av restaurangen samt den beskrivningen som gavs i programmet gällande klubbens möjlighet att få elitlicens för åren 2013 och 2014. Mot bakgrund av vad SVT anfört i ärendet om värderingen och SvFF:s regler gällande elitlicenser strider programmet inte mot kravet på saklighet.

I programmet riktades kritik, så som misstankarna om ekonomisk dopning, mot den aktuella klubben. Mot bakgrund av att klubbens inställning genomgående redovisades i programmet strider det inte heller mot kravet på opartiskhet.

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgifter att pröva omständigheter kring tillkomsten av ett program, exempelvis i fråga om en reporters arbetsmetoder. För program i SVT Play gäller inte kraven på opartiskhet och saklighet. Anmälarens kritik i dessa delar lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg och Erik Fichtelius efter föredragning av Rasmus Gedda. I beredningen av ärendet har även handläggaren Jenny Englund Grass deltagit.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Rasmus Gedda